ЭКЗЕМПЛЯР

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙары, берләшегеҙ!

Хеҙмәт байрағы

Газета 1931 йылдың 1 ноябренән сыға

Башҡорт АССР-ы, КПСС-тың Хәйбулла район комитеты һәм халыҡ депутаттарының район Советы органы

№ 79 (6206) 1986 йыл, 3 июль, кесаҙна Хаҡы 3 тин.

Колхоз һәм совхоздар агропромышленность комплексының бөтә звенолары ни тиклем яҡшыраҡ эшләһә, халыҡ шул тиклем күберәк һөт, ит, йәшелсә һәм башҡа продукттар аласаҡ.

(КПСС Үҙәк Комитетының Советтар Союзы хеҙмәтсәндәренә Мөрәжәғәтенән).

КПСС райкомының III пленумы тураһында информацион белдереү

30 июнда КПСС райкомының ултырыштар залында район партия комитетының өсөнсө пленумы үткәрелде, унда «КПСС-тың XXVII съезы ҡарарҙары нигеҙендә район партия ойошмаһының ит һәм башҡа ауыл хужалығы продукттарын етештереүҙе һәм һатыуҙы артабан арттырыу буйынса бурыстары тураһында»ғы мәсьәлә тикшерелде.

Доклад буйынса фекер алышыуҙа Хәйбулла совхозының партком секретары Ю. З. Аслаев, Аҡъяр совхозы директоры З. Р. Искужин, Матрай совхозының һарыҡ фермаһы бригадиры З. М. Таипова, «Красный доброволец» колхозы председателе Ф. Ғ. Әбүбәкиров, РАПО советы председателенең беренсе урынбаҫары Ф. С. Хәкимов, Маҡан совхозының партком секретары Б. Х. Ғәббәсов, район халыҡ контроле комитеты председателе Р. Ғ. Хоҙайбирҙин, Дәүләт банкыһы бүлеге управляющийы Ғ. М. Яҡупов сығыш яһаны.

КПСС райкомының КПСС-тың XXVII съезы ҡарарҙарын ғәмәлгә ашырыу буйынса ойоштороу-политик сараларҙы ойоштороу планының үтәлеү барышы тураһындағы информация менән КПСС райкомы секретары С. К. Ғәбитова сығыш яһаны.

Тейешле ҡарарҙар ҡабул иткәндән һуң, КПСС райкомының III пленумы үҙенең эшен тамамланы.

Дәүләткә малсылыҡ продукттары һатыу

1 июлгә

Беренсе графала — хужалыҡтар, икенсеһендә — дәүләткә һатылған ит, өсөнсөһөндә — һөт, (ярты йыллыҡ планға ҡарата процентарҙа)

Колхоздар:			Совхоздар:		
Фрунзе исем.	103	114	Аҡъяр	110	103
Новый путь	101	106	Таналыҡ	63	101
Кр. доброволец	105	101	Хәйбулла	104	107
Калинин исем.	118	101	Маҡан	114	117
Красное знамя	105	115	Матрай	107	115
Ленин исем.	111	123	Степной	119	184
Һаҡмар	68	120			
Салауат исем.	101	117			

Район буйынса: 101 110

Ағымдағы йылдың беренсе ярты йыллығында район колхоздары һәм совхоздары ит комбинатына пландағы 13800 урынына 13906 центнер ит, һөт заводына пландағы 108500 центнер урынына 119797 центнер һөт оҙатты, йәғни ярты йыллыҡ пландар күпкә арттырып үтәлгән. Шул уҡ ваҡытта айырым бер производство подразделениеларында билдәләнгән заданиеларҙы үтәү буйынса тейешле саралар күрелмәгән. «Һаҡмар» колхозы һәм Таналыҡ совхозы ит етештереү буйынса пландарын үтәмәнеләр. Был ике хужалыҡтарҙа малдарҙан юғары артым алыуға өлгәшеү буйынса эште ошоғаса ойоштормағандар, тигән һүҙ.

Күп кенә хужалыҡтар һәм тотош район һөт тапшырыу планын ваҡытынан алда үтәне. Былтырғы йылдың шул уҡ осоро менән сағыштырғанда 15275 центнерға күберәк һатылды.

Яңы сорттарҙың өҫтөнлөгө

Минск өлкәһе. Белоруссия игенселек ғилми-тикшеренеү институты селекционерҙары ун беренсе биш йыллыҡта ауыл хужалығы культураларының интенсив типтағы 29 яңы сортын барлыҡҡа килтерҙе. Быйыл республикала миллион гектарҙан ашыу ерҙә ошо институт сығарған сорттар сәселде. Институттың эксперимент базаларында арыштың «пуховчанка» тигән яңы сорты башҡа ерҙәргә таратыу өсөн игелә. Ул ҡышты һәйбәт үткәрә, сирҙәргә бирешмәй һәм йығылмай, гектарынан 60 центнерҙан ашыу уңыш бирә. ПХР ғалимдары менән берлектә мал аҙығы культураһы люпиндың «нарочанский» сорты барлыҡҡа килтерелде. Белоруссияла һәм Брянск өлкәһендә районлаштырылған был сорт йәшел массаны бик мул бирә, ә орлоғо гектарынан 30 центнерға етә.

Ғилми тикшеренеү институты коллективы республиканың төрлө климат зоналары өсөн сәсеү әйләнештәре, интенсив технологияларҙың агрономик ысулдар буйынса тәҡдимдәр бирә. Институттың колхоздар һәм совхоздар менән тығыҙ бәйләнеше ерҙең көсөн арттырырға ярҙам итә.

ҺҮРӘТТӘ: ужым культуралары орлоҡсолоғо бүлеге мөдире Социалистик Хеҙмәт Геройы, профессор Н. Д. Мухин.

А. НИКОЛАЕВ фотоһы. (ТАСС фотохроникаһы).

МӨМКИН ТИКЛЕМ КҮБЕРӘК

Ленин исемендәге колхоз быйыл бесәнде ауыр һауа шарттарында әҙерләй. Туҡтауһыҙ яуған ямғырҙар эштә анығ ритм булдырырға ҡамасаулай.

Хужалыҡта йәшел үләндәрҙе күптән түгел генә саба башланылар. Һауаға бәйле бөтә ҡыйынлыҡтарға ҡарамаҫтан, колхоздың мал аҙығы әҙерләүселәре һәр аяҙ сәғәтте файҙаланып ҡалырға тырыша. Мәҫәлән, Ивановка бригадаһында һуңғы өс көндә 259 гектарҙан тәбиғи үлән сабылды һәм бесән аҙыҡ иҫхатаһына ташылды. Үлән сабыуҙа механизаторҙар Ғәббәс Торомтаев, Урал Ильясов, Владимир Федоровтар яҡшы эшләй, улар бер көндә 10—29-ар гектар бесән саба.

Колхоздың Аҡташ бригадаһы механизаторҙары Вәли Фәтхуллин менән Сайфулла Түләшев 50-шәр гектар бесән сабыуға өлгәште.

Колхоз буйынса бөтәһе 595 гектар майҙанда бесән сабылған. Михайловка бригадаһында күп йыллыҡ үләндәрҙе сабырға төштөләр.

Колхоздың мал аҙығы әҙерләүселәре йәмәғәт малы өсөн мөмкин тиклем күберәк бесән-һалам һәм һутлы аҙыҡ әҙерләргә тырыша.

Н. БУСАЛАЕВА,
колхоз диспетчеры.

Сәсеүлектәр тәрбиәләнә

Сәсеүҙе ваҡытында һәм яҡшы сифатлы итеп үткәреү—көҙөн яҡшы уңыш аласаҡһың, тигән һүҙ түгел әле. Сәсеүлектәрҙе өҫтәмә рәүештә ашламайынса, рәт араларын йомошартмайынса, башҡа агротехник операцияларҙы башҡармайынса яҡшы һөҙөмтәләргә өлгәшеп булмауын игенсе яҡшы белә. Шуға күрә Матрай совхозы Новопетровка бүлексәһенең сөгөлдөр үҫтереүселәре был талаптарҙы ҡатғи үтәй, малсыларҙы юғары уңыш менән ҡыуандырыу өсөн ҡулдарынан килгәндең барыһын да эшләй.

4 кешенән торған кукуруз үҫтереүселәр бригадаһы коллектив подрядта эшләй. Уларҙың һәр береһе юғары һуңғы һөҙөмтә алыу менән ҡыҙыҡһына. Тәүге йыл ғына бергә эшләмәйҙәр, ни тиклем яҡшыраҡ тәрбиәләһәң, шул тиклем мулыраҡ уңыш алаһың. Бригада кәсә менән тупраҡ сәсеүгә әҙерләнгән, кукуруз иң уңайлы һәм ҡыҫҡа срокта сәселгән һәм механизаторҙар хәҙерге ваҡытта ла баҫыуҙы ташлап китмәйҙәр. Тәүге шытымдарҙы ҡарағас та кукуруз үҫтереүселәрҙең яҡшы уңыш йыйып аласағына шик ҡалмай.

— Кукуруз плантацияһы 170 гектар һөрәнтө ерҙе биләй,—тип һөйләй кукуруз үҫтереүсе, был һөнәргә 30 йыл ғүмерен бағышлаған өлкән механизатор Иван Николаевич Петров,— кукуруз араларын эшкәртәбеҙ. Культиваторҙарҙы 8—10 сантиметр тәрәнлеккә көйләнек. Былтыр дым етешмәү арҡаһында гектарынан 60 центнерҙан артыҡ уңыш ала алманыҡ. Ағымдағы йылда 150 центнерҙан кәм алмаҫҡа тырышабыҙ. Яуып үткән ямғырҙар беҙҙә ҙур өмөт уятты.

Иван Николаевич культиватор таҡҡан үҙенең «Беларусь» тракторын һаҡ ҡына кукуруз баҫыуының икенсе осона табан алып китте. Уға ҡаршы бер-бер артлы уның иптәштәренең тракторҙары күренә. Ваҡыт ашыҡтыра.

В. ДАНИЛОВ.

ҺҮРӘТТӘРҘӘ: И. Н. Петров; кукуруз эшкәртеү.

Ф. МӨХӘМӘТОВ фотолары.

РАЙОН ПАРТИЯ ОЙОШМАҺЫНЫҢ ЭШЕНДӘ МӨҺИМ

[КПСС райкомының беренсе секретары Ғ. Ғ. ЯҠУПОВ докладынан]

—КПСС-тың XXVII съезы билдәләүенсә,—тине үҙенең докладында Ғ. Ғ. Яҡупов, — ун икенсе биш йыллыҡта аҙыҡ-түлек менән тәьмин ителеүҙе һиҙерлек яҡшыртыу өсөн аграр секторҙа хәл иткес һынылыш талап ителә, йән башына ит, һөт, йәшелсә һәм емеш-еләкте байтаҡҡа арттырыуҙы тәьмин итергә кәрәк.

Район коммунистары, хеҙмәтсәндәре съездың был күрһәтмәләрен социаль-экономик үҫеште тиҙләтеү буйынса эш итеүҙең боевой программаһы тип ҡабул итте, йыл башында алынған социалистик йөкләмәләрҙе ваҡытынан алда үтәү өсөн көрәште киң йәйелдерҙе.

Халыҡ хужалығының күпселек тармаҡтарында үҫеш темпын арттырыу юлдары билдәләнде. Беҙҙең малсылар эффектлы хеҙмәт итә. Ағымдағы йылдың биш айында былтырғы шул уҡ осор менән сағыштырғанда ит етештереү 78, һөт 18 процентҡа артты, 1756 башҡа күберәк быҙау, 1168 башҡа күберәк сусҡа балаһы, 5206 башҡа күберәк бәрәс алынды, һыйырҙарҙың һәм һарыҡтарҙың үлеүе өс тапҡырҙан күберәккә кәметелде.

КПСС Үҙәк Комитетының июнь (1986 йыл) Пленумы, СССР-ҙың ун беренсе саҡырылыш Верховный Советының бишенсе сессияһы ҡарарҙары, КПСС Үҙәк Комитетының Советтар Союзы хеҙмәтсәндәренә ун икенсе биш йыллыҡ пландарын үтәү һәм арттырып үтәү өсөн бөтә халыҡ социалистик ярышын йәйелдереү тураһындағы мөрәжәғәте, КПСС Үҙәк Комитеты, СССР Министрҙар Советы, ВЦСПС һәм ВЛКСМ Үҙәк Комитетының ошо уҡ мәсьәлә буйынса ҡарары хеҙмәт коллективтарына яңы көс һәм энергия өҫтәне.

Ләкин, малсылыҡта күп кенә етешһеҙлектәр һаман урын ала. Биш айлыҡ йомғаҡтар күрһәтеүенсә, малсылыҡ продукцияһын етештереүҙе арттырыу бурысы аҡрын хәл ителә. Уны малдар һанын ишәйтеү һәм уларҙың продуктлылығын арттырыу юлы менән хәл итергә кәрәк. 1 июнгә ҡарата «Новый путь» колхозында һыйыр малдары һаны былтырғы кимәлдән 67, «Красный доброволец» колхозында—109, «Һаҡмар» колхозында—33, Аҡъяр совхозында—133, Матрай совхозында 112 башҡа кәм.

Маҡан совхозында һыйыр малдары һаны 50, сусҡа—204 һәм һарыҡ 427 башҡа, Хәйбулла совхозында һыйыр малдары 122, һарыҡ 226 башҡа әҙәйгән.

Район колхоздары һәм совхоздары фермаларында биш йыллыҡ аҙағында кәмендә 24 мең баш һыйыр малы, шул иҫәптән 14 мең һыйыр, 25 мең сусҡа, 100 мең һарыҡ, шуның 40 меңе инә һарыҡ булырға тейеш.

Сусҡасылыҡта эштәр бигерәк тә насар. Район хужалыҡтарында был тармаҡ һүлпән үҫә, етештерелгән иттең дөйөм күләмендә сусҡа ите 35—40 процент урынына 17 процент тәшкил итә. Сусҡа балалары әҙ алына. Биш айҙа заданиелағы 4710 урынына 2367 генә сусҡа балаһы алынған.

«Красный доброволец», «Красное знамя» колхоздары һәм Хәйбулла совхозы билдәләнгән заданиены үтәгән, ә Фрунзе исемендәге колхоз тарафынан задание 22, Ленин исемендәге колхоз—29, «Новый путь» колхозы—37, Аҡъяр совхозы тарафынан 36 процентҡа ғына үтәлгән.

Йәмғәт көтөүе структураһында һарыҡтар 23,7 процент тәшкил итә. Малсылыҡтың был тармағына тейешле ҡараш юҡ. 1984 йылдың башында хужалыҡтарҙа 81371 һарыҡ иҫәпләнһә, ағымдағы йыл башында барлығы 69190 ғына. Һарыҡтар, йәмғәт көтөүенең дүрттән бер өлөшөн тәшкил итеп, реаль мөмкинлектәр 15—17 процент булған бер мәлдә 5 процент ҡына тауар ите бирә. Һарыҡсылыҡтағы был күңелһеҙ хәлдең төп сәбәптәренең береһе—инә һарыҡтарҙың сағыштырмаса түбән ауырлыҡта булыуы. Хәйбулла совхозында ул 26, Маҡан совхозында 27 һәм Матрай совхозында 31 процент тәшкил итә.

Һарыҡсылыҡта эште үҙгәртеп ҡорорға кәрәк. Һарыҡтарҙың һанын ишәйтергә һәм продуктлылығын арттырырға, халыҡ ярҙамынан тыш йөн һатыу буйынса дәүләт пландарын үтәргә, юғары сифатлы һарыҡ ите һатыуҙы 3—4 тапҡырға арттырырға кәрәк.

Ағымдағы йылдың планын уңышлы үтәү өсөн 70700 центнер ит етештереү талап ителә. Колхоздарға һәм совхоздарға 68100 центнер артым алыу буйынса айлыҡ заданиелар билдәләнгән, ул 1985 йылға ҡарағанда 60 процентҡа күберәк. Маҡсатҡа өлгәшеү өсөн һәр баш һыйыр малы тәүлек һайын 466 грамға, сусҡалар—329 һәм һарыҡтар 70 грамға артырға тейеш.

Биш айҙа һыйыр малдарынан заданиелағы 14260 центнер урынына 13969 центнер артым алынған. Фрунзе исемендәге, «Новый путь», Ленин исемендәге колхоздар, Аҡъяр һәм Маҡан совхоздары бирелгән заданиены уңышлы үтәгән.

Маҡан совхозында йәш һыйыр малдарының тәүлегенә уртаса артымы—493, «Новый путь» колхозында—489 грамм тәшкил иткән, ә Салауат исемендәге колхозда—325, «Степной» совхозында—327, Таналыҡ совхозында—329, Хәйбулла совхозында 376 грамм ғына булған. Хатта майҙа ла «Степной» совхозында йәш һыйыр малдарын үҫтереүҙә һәм һимертеүҙә тәүлегенә уртаса 197 грамм артым алынған.

Сусҡасылыҡта хәлдәр тағы ла насар. Хужалыҡтарҙың береһе лә билдәләнгән бурысты үтәй алманы. Сусҡаларҙан заданиелағы 6060 урынына 4036 центнер ғына артым алынған. Маҡан совхозында сусҡалар үҫтереүҙә һәм һимертеүҙә тәүлегенә уртаса 171-әр, Ленин исемендәге колхозда—209-ар, «Красное знамя» колхозында—211-әр, «Красный доброволец» колхозында 216-шар грамм ғына артым алғандар. Ленин исемендәге колхозда майҙа был күрһәткес 168, Матрай совхозында 183 грамм ғына тәшкил иткән.

Эш мәнфәғәте йәш һыйыр малдарын һәм бракҡа сығарылған малдарҙы стационарҙа йәшел масса ашатып ҡына түгел, һалам, бесән, силос биреп тә һимертеүҙе талап итә. Был хаҡта күп тапҡыр әйтелде, хужалыҡтар етәкселәре «Красная Башкирия» совхозының тәжрибәһе менән таныштылар. Ләкин май—июнда бракҡа сығарылған 1950 баш һыйыр һәм башмаҡҡа ғына аҙыҡ ҡалдығы ашатҡандар. Калинин исемендәге колхозда майҙа һыйыр малдарын һимертеүҙә тәүлегенә уртаса 890, «Новый путь» колхозында 811-әр грамм артым алынған.

1985 йылда һәр һыйыр малының уртаса тапшырыу ауырлығы 309, сусҡаның—88 һәм һарыҡтың 33 килограмм ғына тәшкил иткән. Ябыҡ малдар тапшырыуҙан 11470 центнер ит алып еткерелмәгән.

Ағымдағы йылда ла хәл үҙгәрмәй. Биш айҙа һәр баш һыйыр малының уртаса тапшырыу ауырлығы 331, сусҡа 90 килограмм тәшкил итте. Район хужалыҡтары дәүләткә һәр баш һыйыр малын кәмендә 400, сусҡаны—100 һәм һарыҡты 45 килограмм ауырлыҡта тапшырырға тейеш.

КПСС райкомы бюроһы колхоздарға һәм совхоздарға 1986—1987 йылдарҙа 5680 малға иҫәпләнгән аҙбар төҙөү буйынса задание бирелгәйне. Ләкин эш ҡәнәғәтләнерлек үтәлмәй, «Һаҡмар», Салауат исемендәге, «Красное знамя» колхоздарында аҙбар төҙөүгә тотонмағандар, ә башҡаларҙа төҙөлөш аҡрын бара. Маҡан совхозында 1800 башҡа иҫәпләнгән быҙау аҙбарын төҙөүҙе тамамлау буйынса эффектлы саралар күрелмәй.

Ағымдағы йылда малдарҙың һаҡланышында ыңғай алға китештәр булыуға ҡарамаҫтан, ҡайһы бер хужалыҡтарҙа хәлдәр көсөргәнешле ҡала килә. «Новый путь», «Красное знамя», Фрунзе исемендәге колхоздарҙа, «Степной», Хәйбулла совхоздарында һыйыр малдарының, «Степной», Хәйбулла, Маҡан, Матрай совхоздарында, Фрунзе исемендәге колхозда—сусҡаларҙы, Ленин исемендәге колхозда һәм Аҡъяр совхозында һарыҡтарҙың һаҡланышы ҡәнәғәтләнерлек түгел.

Анализ күрһәтеүенсә, мал-тыуарҙың үлеү осрағының күп өлөшө йәй осорсна тура килә. Былтырғы йылдың майында ғына ла Аҡъяр совхозында 250 һарыҡ үлгән, ә бер йылда был һан 1143 баш тәшкил итә. Хәйбулла совхозында шуға ярашлы рәүештә 246 һәм 1807 баш. Район буйынса бер йылда үлгән 8439 баш һарыҡтың 1700-е май—июнгә тура килә.

Мал-тыуарҙың йәйге осорҙа үлеү осрағын ҡырҡа кәметеүҙә инә малдарҙы ҡасырыу эшендә тәртип булдырыу мөһим шарт булып һанала. Быҙауҙарҙы тик ҡышҡы осорҙа (октябрь—февралдә), бәрәстәрҙе — декабрь-январҙа, сусҡа балаларын декабрҙә һәм майҙа алырға кәрәк.

Малдарҙы эске хужалыҡ ихтыяждарына тотоноуҙы кәметеү ит ресурстарын тулыландырыуҙың тағы бер ҙур резервы булып иҫәпләнә. Биш айҙа хужалыҡтарҙа 252 баш һыйыр малы, 337 сусҡа, 1303 һарыҡ һуйылған, был һатылған ит күләменә ҡарата 11,5 процент тәшкил итә. Таналыҡ, Хәйбулла совхоздарында, «Красное знамя», «Красный доброволец», «Новый путь» колхоздарында итте бигерәк тә артыҡ тотоноуға юл ҡуйғандар.

Районда малдарҙы йылҡыға алыштырыу ғәҙәткә ингән. 1985 йылда ғына ла хужалыҡтар тарафынан 270 йылҡы һыйыр малына алмаштырылған, шул арҡала хужалыҡтар 15359 центнер йылҡы ите юғалтҡан. Таналыҡ, Хәйбулла, Аҡъяр совхоздары, Салауат исемендәге, «Новый путь», «Һаҡмар», Калинин исемендәге колхоздар алыш-биреш ваҡытында бигерәк тә ҙур юғалтыуҙарға дусар ителгән. Бында райсовет башҡарма комитетының ғәйебе бар, ул итте хужалыҡ ихтыяждарына тотоноуға контролде йомшаҡ алып бара.

Калинин исемендәге, «Һаҡмар», Салауат исемендәге колхоздарҙа, Маҡан, Хәйбулла, «Степной» совхоздарында һыйырҙарҙың продуктлылығы 2000—2200 килограмдан артмай. «Красный доброволец» колхозы һәм Таналыҡ совхозы малсыларының тәжрибәһе (унда һауым 2560—2700 килограмға етә) булған ҙур резервтар һәм мөмкинлектәр тураһында һөйләй.

Һарыҡтарҙың түбән продуктлы булыуы арҡаһында район йыл һайын планға ҡарата 420—450 центнер саф сүсле йөн алып еткермәй. Маҡан совхозы чабандарының тәжрибәһе лә (унынсы һәм ун беренсе биш йыллыҡ йылдарында һәр һарыҡтан 4,1 килограмм йөн алынған) колхоздар һәм совхоздарҙың йәмғәт малы иҫәбенә йөн һатыу пландарын тотороҡло үтәүҙе тәьмин итә алыуҙың реаль мөмкинлектәрен күрһәтә.

Бер үк шарттарҙа башҡаларға ҡарағанда күпкә юғары һөҙөмтәләргә өлгәшеүсе производство алдынғыларының күрһәткестәре бай резервтар тураһында һөйләй. Мәҫәлән, Хәйбулла совхозы Үҙәк һөтсөлөк фермаһының машина менән һауыу оҫтаһы Фәүзиә Балапанова биш айҙа һәр һыйырҙан 1546, шул иҫәптән майҙа 401 килограмм һөт һауған, ә уның эхирәте Рәмзиә Иҫәнбаева 845 һәм майҙа 187 килограмм һөт алған, йәғни ике тапҡырға кәм.

Салауат исемендәге колхоз малсыһы Кинйәбулат Килдебаев биш айҙа тәүлегенә уртаса 670 грамм, шул иҫәптән майҙа 770 грамм артым алған, ә Зәйнәғәбдин Ишемғолов 120-шәр грамм ғына артым ала алған, майҙа артым алыуҙы кәметкән.

Районда зоотехния һәм тоҡомсолоҡ эше кимәле тураһында малдарҙы яһалма ҡасырыуҙың торошо буйынса фекер итергә кәрәк. 1985 йылда һыйырҙарҙың 35,3 проценты, инә һарыҡтарҙың 44,3 проценты ғына ошондай метод менән ҡасырылған. Яһалма ҡасырыу бөтә ҡағиҙәләр буйынса ойошторолған бер генә ферманы ла телгә алып булмай. Малдарҙың ирекле ҡасыуы ғәмһеҙ тормошто үҙ иткән зооветеринария белгестәре һәм етәкселәренең эше һөҙөмтәһе. Илдә фән ҡаҙаныштарын һәм алдынғы тәжрибәне, ауыл хужалығы производствоһын алып барыуҙың интенсив методтарын производствоға индереү буйынса эштең киң йәйелдерелгән осоронда был хаҡта башҡаса әйтеп булмай.

Ныҡлы аҙыҡ базаһы булмай торол, интенсив малсылыҡты күҙ алдына килтереүе ҡыйын. Ә факттар әлегә шундай: мал аҙығы әҙерләү буйынса заданиелар йылдан-йыл үтәлмәй. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малдар ҡышлатыу осоро башланыуға һәр шартлы баш малға 10—12 центнер бесән-һалам һәм һутлы аҙыҡ тура килә, ә айырым йылдарҙа унан да әҙерәк. Быйылғы йылдың һауа шарттары аҙыҡ бирмәгенә әйләндереп әйткәндә кәмендә 22 центнер бесән-һалам һәм һутлы аҙыҡ әҙерләү мөмкинлеген бирә. Ваҡытты ҡулдан ысҡындырмау, эш темпын тиҙләтеү мөһим.

Ә ваҡыт әрәм үтә. Иң беренсе сиратта һуғарыла торған ерҙәр үләнен йыйырға һәм уның артынса ашламалар индерергә, һуғара башларға, икенсе тапҡыр сабып уңыш алыуға әҙерләнергә кәрәк.

Ағымдағы йылда хужалыҡтарҙа 638 гектар майҙан һуғарыла. 3 июнгә ҡарата Аҡъяр совхозы ғына 100 гектар люцернанан тәүге ҡат уңыш алыуҙы тамамланы. 4 июнгә иҫәп буйынса дүртенсе тапҡыр һуғарырға тотондо, һуғарыу менән бер үк ваҡытта мочевина, аммиак селитраһы индерелә.

Бүтән хужалыҡтарҙа эштәр нисек бара һуң? Июль башына ҡарата Таналыҡ совхозы һуғарыла торған 132 гектар майҙандың 55 гектарынан, Матрай совхозы 180 гектарҙың 30 гектарынан бесән үлән йыйып алды. Хәйбулла совхозы бөтәһе 166 гектарҙан үлән сапты, ә «Степной» совхозы был эшкә һаман тотонмаған.

Алда үтә етди бурыс тора—ҡатнаш силос һалыуға ысынтылап тотонорға кәрәк, ә был иһә күп кенә иген фуражын экономиялау, сусҡаларҙы ашатыуҙы яҡшыртыу мөмкинлеген бирә.

Химик консерванттарҙы, минераль аҙыҡтарҙы һаҡлауға һәм уларҙы файҙаланыуға ҡарашты тамырынан үҙгәртергә кәрәк. Складтар булмау сәбәпле ҡиммәтле аҙыҡ өҫтәмәләре боҙола һәм малдарға барып етмәй. Ә был үҙ сиратында ит, һөт һәм башҡа продукттарҙы алып еткермәүгә килтерә.

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа байтаҡ силос һәм сенаж юғалтыла. Йөҙләнгән силос траншеялары менән тәьмин ителеш 40 процент ҡына тәшкил итә. Төҙөлөш темпы ҡәнәғәтләндермәй. Ағымдағы йылға билдәләнгән дөйөм күләме 16 мең кубометр булған дүрт траншеяның тик береһе генә сафҡа индерелгән. Ә силос культураларын йыйып алыуға ваҡыт әҙ ҡала. Йөҙләнгән траншеялар менән тәьмин ителеш Таналыҡ совхозында 11, Аҡъяр совхозында 16 процент тәшкил итә. Салауат исемендәге колхозда траншеялар бөтөнләй юҡ.

Йәмғәт малсылығын артабан үҫтереү мәнфәғәте ошо тармаҡтың производство базаһын төҙөү мәсьәләләренең ныҡышмалы хәл ителеүен талап итә. Хужалыҡтарҙа иҫке, авария хәлендәге малсылыҡ аҙбарҙары байтаҡ. Бер генә фермала ла малдарҙы яһалма ҡасырыуҙың типовой пункттары, мал һуйыу пункттары, бесән һалғыстар, тамыр аҙыҡ һаҡлағыстар юҡ. Районда һауын көтөүе өсөн яҡшы йыһазландырылған бер генә йәйге лагерҙы телгә алып булмай, күп кенә фермалар янында ҡыҙыл мөйөштәре, ашханалар, медицина профилакторийы булған малсылар йорто юҡ, күпселек фермалар территорияһы кәртәләнмәгән, эргә-тирәһе сүп-сар, йәшелләндерелмәгән.

Фермалар насар механизацияланған. Хужалыҡтар етәкселәре һәм белгестәре һөт торбалары үткәреү һәм монтажлау, аҙыҡ цехтарын ҡоралландырыу, хеҙмәтте еңеләйтеүсе фермаларҙа микроклиматты яҡшыртыусы төрлө машина һәм механизмдарҙы эшкә ҡушыу буйынса эшләп еткермәй.

Сибай һөт-консерва комбинаты эшләй башлауға бәйле рәүештә һөттөң сифаты проблемаға әйләнде. Фрунзе исемендәге, «Новый путь», «Красное знамя» колхоздарында, «Степной», Хәйбулла, Маҡан совхоздарында был эш үтә насар, уларҙа беренсе сортлы һөт 19—74 процент тәшкил итә.

Биш айҙа район хужалыҡтары тарафынан барлығы 2 процент ҡына һыуытылған һөт тапшырылған, ә күрше Баймаҡ һәм Әбйәлил райондары һөттөң 90 проценттан ашыуын беренсе сорт менән һәм 60 процент самаһы һыуытылған һөт оҙата.

«Новый путь» колхозы, «Степной» совхозы яҡшылап эшкә тотонмаған, Фрунзе исемендәге колхозда һыуытыу ҡоролмаһы дүрт айҙан ашыу эшләмәй тора. «Красный доброволец» һәм «Красное знамя» колхоздары былтырҙан бирле һөт һыуытыу пункттарын төҙөп бөтә алмай. Йәйге лагерҙарҙа һөттө һыуытыу үҙағышына ҡуйылған.

Фермаларҙа тотороҡло хеҙмәт коллективтарын туплау, малсыларҙың хеҙмәтен ойоштороуҙы һәм уларға түләүҙе камиллаштырыу, улар араһында йөкмәткеле социалистик ярыш ойоштороу, хеҙмәт, көнкүреш һәм ял шарттарын яҡшыртыу партия, профсоюз, комсомол ойошмаларының совет һәм хужалыҡ органдарының төп иғтибар үҙәгендә булды һәм булып ҡала.

Был бурыстарҙы урындарҙа хәл иткәндә коллектив подрядтың мөмкинлектәренә һәм уның көсөнә таянырға кәрәк. Сөнки ул тәүге производство подразделениеларында үҙ идаралыҡты үҫтереүҙең мөһим инструменты булып һанала.

Ләкин коллектив подряд һәр ерҙә лә урын ала алмай. Бөгөн 43 ферма коллективының 21-е генә бригада подрядын үҙләштерә. Йәш һыйыр малдарының 43 проценты һәм сусҡаларҙың 89 проценты бригада подрядында эшләүсе коллективтар тарафынан хеҙмәтләндерелә.

Фрунзе исемендәге, «Новый путь», «Красный доброволец», Калинин исемендәге, «Һаҡмар» колхоздары, Хәйбулла, «Степной» һәм Маҡан совхоздары фермаларында хеҙмәтте ойоштороу-

ЙҮНӘЛЕШ—МАЛСЫЛЫҠТАҒЫ ТАР УРЫНДАРҘЫ БӨТӨРӨҮ

ҙың һәм стимуллауҙың был прогрессив формаһы насар индерелә. Малсылыҡта хеҙмәтте ойоштороу тәртибе менән дә килешергә ярамай. Районда ике сменала эшләүсе бер ферма ла юҡ. Малсыларҙың квалификацияһы, профессиональ оҫталығын күтәреү буйынса эффектлы саралар күрелмәй. I һәм II класлы малсылар һауынсылар араһында 37 процент, малсылар араһында—27, сусҡа ҡараусылар араһында—23, сабандар араһында 51 процент ҡына тәшкил итә.

М. С. Горбачев КПСС Үҙәк Комитетының июнь (1986 йыл) Пленумында партия эшен үҙгәртеп ҡороу кәрәклеге тураһында бик ентекле әйтте, тип дауам итә докладсы. Партия комитеттары, партия бюролары, партия ойошмалары секретарҙары, партия активы нисек үҙгәреш юлына баҫа? Яуап тик шундай — бик аҡрын.

«Һаҡмар» «Красное знамя», Калинин исемендәге колхоздарҙың тәүге партия ойошмаларындағы партия эшенең торошо һәм Байбулатов, Мөхәмәтйәров һәм Аслаевтарҙың үҙҙәренең партия бурысын үтәүгә ҡараштары бөгөн беҙҙе ҡәнәғәтләндермәй. «Красный доброволец» колхозының партбюро секретары Б. М. Әлибаев, политик етәксе булараҡ, насар эшләй башланы. Кешеләр менән эшләүгә ҡарағанда ул айырым бер хужалыҡ мәсьәләләрен хәл итеү менән мауыға. Бынан колхоздың хужалыҡ эшмәкәрлеге яҡшырмай, киреһенсә насарая.

Бөгөн партия көстәрен дөрөҫ урынлаштырыу мөһим роль уйнай, производствоның бөтә участкаларын да уларҙың йоғонтоһона йәлеп итергә, производство һәм тәрбиәүи бурыстарҙы уңышлы хәл итеү маҡсатында партия группаларының мөмкинлектәрен тулыраҡ файҙаланырға кәрәк.

Ләкин ҡайһы бер урындарҙа партия эшенең был мөһим участкаһына тейешле әһәмиәт бирмәйҙәр. Һөҙөмтәлә районда иҫәпләнгән 78 малсылыҡ фермаһының 51-ендә генә даими һәм ваҡытлыса партия группалары төҙәлгән, ә 11-ендә бер генә коммунист та юҡ. Таналыҡ совхозының партия ойошмаһында борсоулы хәл килеп тыуған, 12 ферманың 3-өндә генә группа эшләй. Ленин исемендәге, «Красное знамя», Салауат исемендәге колхоздарҙың, Хәйбулла совхозының партия ойошмаларында ла шундай уҡ хәл күҙәтелә. Уларҙа бер коммунист та булмаған фермалар бар.

Партия етәкселегенең мөһим средствоһы булараҡ, коммунистарҙы урынлаштырыу тураһында һүҙ бара. Районда бер генә коммунист та булмаған партия, партия-комсомол группалары, партия ойоштороусылары эшләмәгән бер генә ферма ла булырға тейеш түгел.

Малсылыҡты үҫтереүҙә тәҙәүселәр, электриктар, агрохимиктар, хеҙмәт күрһәтеү өлкәһе, мәғариф һәм матбуғат работниктары ла ҡатнашырға тейеш. Был эштән бер кем дә ситтә ҡалырға тейеш түгел. Хеҙмәтте әңеләйтеү, көнкүреште матурлау, һәр малсыға иғтибар һәм хәстәрлек, уларҙың сафын йәш белемле кадрҙар менән тулыландырыу, шуның менән малсылыҡ продукттарын етештереүҙе һәм һатыуҙы тайпылышһыҙ арттыра барыуҙы тәьмин итеү бөтәбеҙ өсөн дә дөйөм бурыс булып иҫәпләнә.

Һүҙен йомғаҡлап, докладсы КПСС Өлкә комитетын, район партия ойошмаһы, партияның XXVII съезы, КПСС Үҙәк Комитетының июнь (1986 йыл) Пленумы ҡарарҙарына нигеҙләнеп, ойоштороу һәм политик эште артабан камиллаштырыуға өлгәшәсәк, хеҙмәтсәндәрҙе 1986 йылдың һәм тотош биш йыллыҡтың заданиеларын уңышлы үтәүгә туплаясаҡ тип ышандырҙы.

Фекер алышыуҙа сығыш яһаусылар:

Ю. З. АСЛАЕВ — Хәйбулла совхозының партком секретары.

Партияның XXVII съезы курсы совхоз коллективының көндәлек эштәрендә яҡлау таба һәм реаль ғәмәлгә ашырыла. Тиҙләнеште беҙ ун икенсе биш йыллыҡтың беренсе йылына эшсәндәр ҡабул иткән бөтә йөкләмәләрҙең дә үтәлеүе өсөн арымай-талмай көрәшеүҙә күрәбеҙ.

Партия ойошмаларында эштең яңы формалары коллектив рәүештә эҙләнә. Йыйылыштарҙа, партком дар һәм бюролар ултырыштарында коммунистарҙың отчетын тыңлау, характеристикаларҙы раҫлау практикаға ныҡлап индерелә, партия комитеты ағзалары, етәкселәр һәм белгестәр эштә өҙәклектәр булған производство участкаларына күп ваҡыттарын бирәләр.

Малсылыҡ—иң ауыр участка. Бында 230 кеше эшләй, уларҙың 21-е партия ағзаһы һәм 56-һы комсомолец.

Совхоз эшселәрен беренсе ярты йыллыҡ һөҙөмтәләре ҡыуандыра. Ит һәм һөт һатыу пландары уңышлы үтәлде.

Бер үк ваҡытта парткомды коллектив алдында торған күп кенә проблемалар борсой. Беҙҙә малсылыҡта эш шарттарын яҡшыртыу талап ителә. Сусҡа һимертеү аҙбары, һуғарыу системаһын төҙәргә, быуалар быуырға кәрәк, мал аҙығы әҙерләү механизмдары талап ителә, тоҡом малдарыһының арттырыу мотлаҡ.

Беҙҙең алда ҡатмарлы һәм ҙур, әммә үтәлерлек бурыстар тора, һәм беҙ быны өсөн ныҡышмалы көрәшәсәкбеҙ.

З. Р. ИСҠУЖИН — Аҡъяр совхозы директоры.

КПСС райкомының бөгөнгә пленумы тикшереүенә сығарылған малсылыҡ продукттарын етештереүҙе һәм һатыуҙы арттырыу буйынса район партия ойошмаһының бурыстары тураһындағы мәсьәлә беҙҙең совхоз коллективы өсөн дә актуаль. Унынсы һәм ун беренсе биш йыллыҡтар йылдарында хужалыҡта бөтә төр малдарҙың һаңын күпкә аҙәтеүгә юл ҡуйылғайны. Совхоз һуңғы биш йыллыҡта ит һатыу буйынса планын үтәй алманы, былтыр хәл тағы ла насарлашты, беҙ планды 80 процентҡа ғына үтәнек.

Килеп тыуған хәлде иҫәпкә алып, совхоз парткомы һәм дирекцияһы ит етештереү мәсьәләһенә күберәк иғтибар бирә. Хәҙер һәр айға артым алыу буйынса конкрет заданиебыҙ бар, үтәлешкә контроль ҡуйылған, ай һайын йомғаҡтар яһала.

Шуның менән бергә тағы ла ҙурыраҡ эш башҡараһы бар. Хәҙер 255 баш йәш һыйыр малы интенсив һимертеүгә ҡуйылды. Яковлевка бүлексәһендә малдарҙы бәйҙә һимертеү группаһы төҙөлдә. Июнда группала һәр баш малдан тәүлегенә уртаса артым 1160 грамм тәшкил итте. Совхозда бракҡа сығарылған малдарҙы һимертеү группаһы төҙөлдә. Ул ит етештереүҙе арттырырға булышлыҡ итә һәм алдырыла торған иттең сифатын яҡшырта. Был эштә ҡыйынлыҡтар ҙа булды, айырым бер зооветеринария работниктары һәм урта звено етәкселәре бракҡа сығарылған малдарҙы күсереп йөрөтөү, ҡайтанан үлсәү, башҡа белгестәргә тапшырыу менән шөғөлләнергә теләмәне.

Сусҡасылыҡ — малсылыҡтың мөһим тармағы. Ләкин беҙ был тармаҡты тотороҡло алып барыуға өлгәшә алмайбыҙ әле. Бында төп сәбәптәрҙең береһе—аҙыҡ базаһының насар булыуы, ҡайһы саҡта етерлек күләмдә иген фуражы һалып ҡалдыра алмайбыҙ. Әммә был хәлдән ҡотолоу юлы бар: ҡатнаш силосты, йәшел массанан йәки сенаждан эшләнгән аҙыҡ ҡатышмаһын киңерәк ҡулланырға кәрәк.

Малсылыҡты алға алып барыу өсөн аҙбарҙарҙы кәрәк, уларҙы төҙәү йәки ремонтлау ауырлаша—аға. материалдары етешмәй. РАПО советы материалдарҙы булған саҡта хужалыҡ талабын ныҡлы иҫәптә тотһон ине.

З. ТАИПОВА — Ленин орденлы Матрай совхозы Первомайск бүлексәһенең һарыҡ фермаһы бригадиры.

Беҙҙең совхоз коллективы КПСС Үҙәк Комитетының июнь (1986 йыл) Пленумы ҡарарҙарын рух күтәренкелеге менән ҡабул итте, 1986—1990 йылдарға СССР-ҙың экономик һәм социаль үҫешенең Дәүләт планын берҙәм хупланы.

Быйылғы йылдан беҙ нимә көтәбеҙ? Әлбиттә, производствоның бөтә өлкәләрендә лә яҡшы уңыштарға өлгәшәһе килә. Хужалыҡ малсылары дәүләткә 22 мең центнер һөт, 8600 центнер ит, 310 центнер йөн һатырға иҫәп тота. Малсылар коллективының тырышлығы арҡаһында тәүге ярты йыллыҡта яҡшы һөҙөмтәләргә өлгәшелде: 4239 центнер ит етештерелде, тулайым һауым 18525 центнер тәшкил итте 169 центнер йөн ҡырҡылды. Әммә был ҡиңәткестәр беҙҙе ҡәнәғәтләндермәй әле.

Быныҡ төп сәбәбе айырым малсылыҡ фермалары эшсәндәренең тапшырылған эшкә һалҡын ҡарашы, малдарҙы интенсив һимертеүҙе тейешле ойоштормау, мал аҙбарҙарының, ҡатнаш аҙыҡтың һәм башҡаларҙың етешмәүе тип иҫәпләйбеҙ. Ит комбинатына йыш ҡына малдар түбән ауырлыҡта, ә ҡайһы саҡта бөтөнләй һимертелмәйенсә оҙатыла. Сусҡа ите етештереү, артым алыу йәһәтенән эштәр бик яҡшынан түгел. Әгәр сусҡасылыҡта эш артабан да шулай барһа, дәүләткә ит һатыу планын үтәү ҡыйынлашасаҡ.

Ләкин беҙҙең бүлексә коллективы бөтә ауырлыҡтарҙы еңеп сығырға тырыша. Бүлексәлә һәр 100 инә һарыҡтан 96 бәрәс алынды, үлеү осрағы кәмене, һарыҡтарға тәрбиә һәм уларҙы ашатыу бер ни тиклемгә яҡшырҙы. Әлеге көндә йөн ҡырҡыу бара һәр һарыҡтан 3,5 килограмдан ашыу йөн алына.

Ф. Ғ. ӘБҮБӘКИРОВ —«Красный доброволец» колхозы председателе.

Колхоз фермалары эшсәндәре КПСС Үҙәк Комитетының Советтар Союзы хеҙмәтсәндәренә Мөрәжәғәтенә эш менән яуап бирергә тырыша. Малсылыҡта билдәле бер алға китештәр бар. Дәүләткә ит һатыуҙың ярты йыллыҡ планы 105, һөт 100 процентҡа үтәлде.

Үткән йылдың шул уҡ осоро менән сағыштырғанда 297 центнерға күберәк ит, 74 баш быҙау, 33—сусҡа балаһы һәм 299 бәрәс артыҡ алынған. Малдарҙың үлеүе кәмене.

Көтөүлектәрҙә үләндең аҙ булыуына ҡарамаҫтан, ферма эшсәндәре был көндәрҙә 11,4-әр килограм һөт һауа. Күп кенә мал ҡараусылар һыйыр малдарынан тәүлегенә уртаса 1000—800-әр грамм артым ала.

Фермалар эшсәндәре алдында ҙур бурыстар тора. Ағымдағы биш йыллыҡта һыйырҙарҙың һанын 700 башҡа еткерергә һәм продуктлылыҡты 2800 килограмға тиклем арттырырға кәрәк. Был бурысты үтәү өсөн 200 башҡа иҫәпләнгән һыйыр аҙбары төҙелә, аҙыҡ цехы реконструкциялана һәм малсылыҡ биналарын артабан механизациялау буйынса әҙерлек эштәре алып барыла.

Аҙыҡ-түлек программаһын тормошҡа ашырыуҙа районның бөтә хужалыҡтары ла тигеҙ ҡатнашмай берәүҙәр пландарҙы өҙә, шуның өсөн башҡа колхоздар һәм совхоздарға уларҙың ауырлығы төшә.

Ф. С. ХӘКИМОВ — РАПО советы председателе урынбаҫары.

Малсылыҡты үҫтереүҙә етешһеҙлектәр һәм кәмселектәр бик күп. Квалификациялы кадрҙарҙың, белгестәр һәм эшселәрҙең етешмәүе был тармаҡтың һүлпән үҫеүе сәбәптәренең береһе. Һуңғы йылдарҙа күп кенә эшселәр, малсылыҡты ҡалдырып, халыҡ хужалығының башҡа тармаҡтарына һәм өлкәләренә күсте. Эшләүсе белгестәрҙең күбеһе эштәге кәмселектәр өсөн төрлө ойошмаларҙан мораль һәм материаль яҙаға тарттырылды.

Малдарҙың үлеүендә ферма работниктары ғына ғәйепле ме? Хужалыҡтарҙа малсылыҡты үҫтереүҙә башҡа белгестәр һәм эшселәр бер тигеҙ яуап бирмәйҙәр, ә бит күп нимә уларҙың ҡатнашлығына ла бәйле.

Район хужалыҡтарында бөтә төр малдар көтөүен тулыландырыу буйынса эш насар ҡуйылған. Фермаларҙа малдарҙы яһалма ҡасырыу эше алып барылмай тиерлек, ә бит ул көтөү сифатын яҡшыртыуҙы тиҙләтеүҙең төп ысулдарының береһе. Был эш Калинин исемендәге, «Красное знамя», «Һаҡмар», Салауат исемендәге колхоздарҙа, күп кенә совхоздар бүлексәләрендә алып барылмай. Хужалыҡтағы зоотехния эше кимәлен көтөүҙәге үгеҙҙең сифаты буйынса билдәләргә мөмкин. Көтөүҙәрҙә йыш ҡына билдәһеҙ тоҡомло үгеҙ була, етмәһә, тыйылған осорҙа файҙаланыла.

Ялан кәртә кеүек ябай ҡоролмаларҙа тыуҙырылған микроклимат һарыҡтарҙың продуктлылығын күтәреүҙә ҙур роль уйнай. Ләкин колхоздарҙа һәм совхоздарҙа улар бөтөрөлдә һәм урынына кирбес, бетон биналар төҙөлдә, ә уларҙа кәрәкле микроклимат булдырыу мөмкин түгел. Юғары сифатлы йөн алыу өсөн яҡын йылдарҙа ялан кәртәләр төҙөргә кәрәк.

Б. Х. ҒӘББӘСОВ — Маҡан совхозының партком секретары.

Совхоздың бөтә хеҙмәт коллективтарында, эшсәндәрҙе ун икенсе биш йыллыҡтың пландарын үтәүгә туплап, КПСС Үҙәк Комитетының июнь (1986 йыл) Пленумы материалдарын, КПСС Үҙәк Комитетының Мөрәжәғәтен киң аңлатыу буйынса эш алып барыла.

Алты айҙа дәүләткә 1803 центнер ит оҙатылды, ярты йыллыҡ планға ҡарата 111 процент тәшкил итә, 11 мең центнерҙан ашыу һөт һатылды, был планға ҡарата 120 процентҡа тура килә. Малсылыҡ продукттарының бөтә төрөн һатыу буйынса йыллыҡ план үтәләсәк.

Һауынсылар Мария Степанова, Ольга Алгазина, Таңһылыу Мәмбәтова, Любовь Еременколар еткерелгән заданиены үтәүҙә фиҙакәр хеҙмәт итә. Улар алты айҙа һәр һыйырҙан 1665—1683-әр килограмм һөт һауҙы. Малсылар Хәким Кәнпов, Тамара Панкова, Әхмәҙей Кәнпов ағымдағы йылдың июнендә һәр баш һыйыр малынан тәүлегенә уртаса 930—972-шәр грамм артым алдылар.

Совхоздың партия ойошмаһындағы бөтә ойоштороу-масса эше дисциплинаны һәм тәртипте нығытыуға йүнәлтелгән. Коллективта эскеселәргә, прогулсыларға һәм дисциплина боҙоусыларға урын юҡ.

Совхоз парткомы хеҙмәт коллективтарындағы кешеләр менән эште көсәйтергә тырыша. Был эштә түбәнге партия ойошмаларына күберәк таяна. Механизатор А. Г. [illegible], бригадир Р. Ш. Ха[illegible]ов етәкселегендәге партия группаһы йоғонтоло эшләй.

Совхоздың партия ойошмаһы эшмәкәрлегендә етешһеҙлектәр һәм кәмселектәр бар әле. Хужалыҡ коммунистары, эшсәндәре уларҙы уңышлы хәл итеүгә бөтә көсөн һала.

Р. Ғ. ХОҘАЙБИРҘИН —район халыҡ контроле комитеты председателе.

Бурыстарҙың ҙурлығы һәм ҡатмарлылығы контролдең йоғонтолоноған артабан арттырыуҙы талап итә, һәм беҙҙең район комитеты иғтибарын шуға туплай ҙа инде. Үткән йылда 158 тикшереү үткәрелде һәм 114-нең һөҙөмтәһе комитет ултырышында тикшерелде. Төрлө тәртип боҙған өсөн 226 вазифалы кеше яуаплылыҡҡа тарттырылды, күптәренә аҡсалата түләү һалынды.

Бөгөн районда 900 халыҡ контролеры эшләй, улар 120 группаға һәм постҡа берләшкән. Партия ойошмалары халыҡ контролерҙары эшмәкәрлегенә ныҡлы иғтибар үҙәгенә әле әммә һәр ерҙә лә түгел әле. Мәҫәлән, Таналыҡ совхозында партком һәм дирекция халыҡ контролерҙарының сигналдарына оператив яуап бирә, ә Салауат исемендәге колхоз, Аҡъяр совхозы һәм башҡа ҡайһы бер хужалыҡтар парткомы хаҡында быны әйтеп булмай.

Контролдең киң билдәлелеге ығынан эштәр насар тора. 44 рейд буйынса материал район газетаһында баҫылды, ә күрелгән саралар хаҡында яуаптар һаман юҡ.

Халыҡ контроле комитетына хәҙерге ваҡытта һөт сифатын, продукцияның боҙолоу сәбәптәрен тикшерергә, итте эске хужалыҡ ихтыяждарына тотоноуҙа тәртип булдырырға һәм ауыл хужалығы производствоһының үҫешен тотҡарлаусы башҡа күп кенә проблемаларҙы хәл итергә кәрәк.

Ғ. М. ЯҠУПОВ — Дәүләт банкыһы бүлексәһе управляющийы.

Производство үҫешенең күп кенә мәсьәләләр район колхоздары һәм совхоздарындағы экономик эш кимәленә бәйләнгән. Бында ҡайһы бер ыңғай яҡтар менән бер рәттән байтаҡ етешһеҙлектәр күҙәтелә. Ҡайһы бер хужалыҡтарҙа ресурстар һәм материаль средстволарҙың эффектһыҙ файҙаланылыуы осраҡлы хәл түгел, дебитор бурыс үҫә бара. Бөгөнгә көндә Маҡан, Хәйбулла совхоздары ҙур бурыслы, етмәһә нигеҙҙә район әсендәге ойошмаларға. Был юридик службаның һәм, әлбиттә, бухгалтерия аппараттарының йомшаҡ эше һөҙөмтәһе.

Район хужалыҡтарында һәм РАПО-ла экономик анализ бюроһы эшләмәй, баланс комиссиялары эшен күрһәтмәй.

Колхоздарҙың финанс эшмәкәрлеген һауыҡтырыу буйынса комплекслы саралар пландарының булмауы борсолоу тыуҙыра, совхоздарҙың пландары талаптарға яуап бирмәй.

Бер һүҙ менән әйткәндә, экономик службаны байтаҡҡа камиллаштырыу талап ителә. Шул саҡта ғына интенсивлаштырыуға, эффектлылыҡҡа, хужалыҡ иҫәбе һәм бригада подрядының файҙаһына иҫәп тотоға мөмкин.

Мәктәп реформаһы — бөтә халыҡ эше

ХЕҘМӘТТӘ ТӘРБИӘЛӘҮ

Бөгөн уҡыусылар өлкәндәрҙең яуаплы эштәрендә лә эшләй алыуҙарын тәҙ тапҡыр ғына иҫбатламай. Быны беҙҙең тормош, совет мәктәбенең хәҙерге реформаһы ныҡышмалы талап итә. Ләкин, ҡыҙғаныҫҡа ҡаршы, ҡайһы бер хужалыҡтар етәкселәре балаларҙың ярҙамына һаман булһа ышанмай, һанға һуҡмай, мәктәп менән производство араһында формаль йәки бик йомшаҡ дуҫлыҡ йәшәй. Был яңы, бик кәрәкле эштә иң ауыр, хатта ике яҡтан да хәл итеүе ҡыйын булған проблемаларҙы ғәмәлгә ашырырға мөмкинлек биреүсе резервтар күп табыла.

Беҙҙең мәктәптәлә нигеҙҙә һарыҡ ҡырҡыу буйынса махсуслаштырылған әлегә районда берҙән-бер уҡыусыларҙың производство бригадаһы эшләй. Былтыр йәш йөн ҡырҡыусыларҙың конкурсын ойоштороусылар булып сығыш яһаныҡ. Әлбиттә, Маҡан совхозы директорының һәм баш зоотехнигының ярҙамы ҙур булды. Был башланғыстың беҙҙең мәктәптә уңыш ҡаҙаныуы осраҡлы булманы. Балаларҙың ғаиләлә кесе йәштән үк ата-әсәһенең хеҙмәтенә ылығыуы мөһим. Әгәр улы йәки ҡыҙы мәктәптә күнекмә алып ҡына ҡалмайынса, шул һөнәрҙе һайлаһа, хеҙмәт ҡәҙерен белһә, атай менән әсәйгә лә ҡыуаныс. Хужалыҡта эшсе ҡулдар етешмәй. Уҡытыусылар коллективына, балаларға белем нигеҙҙәре биреүҙән тыш социаль грамоталы, эшһөйәр, киләсәк өсөн яуаплы йәштәрҙе формалаштырыу иң мөһим маҡсаттарҙың береһе булып иҫәпләнә. Тимәк, мәнфәғәт бер, һуңғы маҡсат та бер. Башҡаса булыуы мөмкин түгел. Өлкәндәргә быны аңларға ваҡыт.

Беҙҙең балалар ауыл тормошонан бер ҡасан да ситтә ҡалмай. Совхоз етәкселәре сезонға ярашлы һәм балаларҙың уҡыуҙан бушыраҡ булыуҙарын иҫәпкә алып уҡыусыларға эшләү мөмкинлеген бирә. Хужалыҡ белгестәре, үҙ ваҡыттары менән иҫәпләшеп тормайынса, теге йәки был күнекмәләрҙе үҙләштереүҙә ҙур практик ярҙам күрһәтә. Балалар һарыҡ ҡырҡыуҙа ярҙам итә. Быйылғы сезонда уңыш бигерәк тә һиҙелерлек. Мәҫәлән, 1—3 көндә уҡыусыларҙың көсө менән 230-ҙан ашыу һарыҡ ҡырҡылды. Р. Ҡыуандыҡова —21 һарыҡ, Г. Кәипова — —20, В. Ваһапова — 13, Р. Кәипова 11 һарыҡ ҡырҡҡан. Ә бөгөн уларҙың уңышы тағы ла юғарыраҡ. Һарыҡ ҡырҡыуҙа Н. Нураева, Ғ. Әлибаева, Э. Нураева һәм башҡаларҙың күрһәткестәре яҡшы.

Йөн ҡырҡыусыларҙы был ауыр эшкә Р. Кәипов өйрәтеүек шундай кешеләр өйрәтә һәм курстарҙы ойоштороуҙа ярҙам итә.

Йәш йөн ҡырҡыусыларҙың яңыраҡ үткәрелгән конкурсында 17 уҡыусы ҡатнашты. Улар 1846 һарыҡтан 8212 килограмм йөн алды. Күптәр тырышлыҡтары менән айырылды. Р. Салауатов 231 һарыҡтан 1186,5 килограмм, Ф. Мәмбәтова 160 һарыҡтан 699,4, Г. Кәипова 240 һарыҡтан 1014,4, Г. Кәипов 144 һарыҡтан 608,3, ә М. Шәрипов 123 һарыҡтан 595,3 килограмм йөн алды. Был инде балалыҡ мауығыу түгел.

Совхоз етәкселәре үҙҙәренең йәш ярҙамсыларына маҡтау һүҙҙәрен дә, дәртләндереү маҡсатындағы Почет грамоталарын да ҡиммәтле бүләктәрҙе лә йәлләмәй. З. Кәипованың тырышлығы арҡаһында балалар һәр саҡ хужалыҡ тормошо менән бергә йәшәй, уй-ниәт бер булғас, файҙа ла бар.

Бынан тыш, уҡыусылар 8 гектар майҙанда сөгөлдөрҙән яҡшы уңыш үҫтереүгә йөкләмә алды. Гараж төҙөүҙә актив ҡатнашалар. Хеҙмәт сиреғенең иң ҡыҙыу мәле, йәштәрҙең башланмаған эштәре күп. Был балалар өсөн күңел тыныс. Бала саҡтан эште һөйһәләр, улар Советтар иленең тоғро граждандары булып үҫәсәктәр.

С. АСЛАЕВ,
мәктәп директоры.

...ПТӘ: Ергән һигеҙ йыллыҡ мәктәбенең 7—8-се кластар уҡыусылары үҙҙәренең «Новый путь» колхозының картуф баҫыуында производство практикаһы үтә.
Р. БАЙМУРЗИН фотоһы.

Ашығыс сара кәрәк

НИ ӨСӨН ИКМӘК БУЛМАЙ

Район үҙәгендә һәм районның ҡайһы бер магазиндарында икмәк һатыуҙа өҙөклектәр йыш була.

Беренсенән, транспорттың даими эшләүенә өлгәшелмәй. Был шулай уҡ икмәк ташыу өсөн туранан-тура яуап биреүсе айырым кешеләргә лә бәйле. Бына прилавкаларҙа икмәк булмау сәбәптәрен раҫлаусы бер нисә миҫал:

16 июндә райпо транспорты теҙәк булмау сәбәпле Самар АТП-һынан машина һорайҙар. Унан: «һеҙгә П. Голомазов китте»,— тип хәбәр итәләр. Күренеүенсә, П. Голомазов әле булһа ла юлда. Райпоға һаман килеп етмәгән.

Район үҙәгендәге магазиндарға икмәк көнөнә 2 тапҡыр сығарылырға тейеш. Ләкин көн һайын ни бары бер рейс яһала. Әгәр Аҡъярҙа йәшәүсе халыҡҡа көнөнә уртаса 1 тонна 100 килограмм икмәк талап ителһә, 16 июндә, мәҫәлән, ни бары 560 килограмм икмәк сығарылған, йәғни, һатыусыларҙың заявкаһы шулай булған.

Ә Целинный поселогы халҡы икмәк килеүен көтөп ала алмай. Целинный пекарняһына ни булған һуң? Уны ағыулыҡ юҡлыҡтан япҡандар. Хәйбулла совхозы ағыулыҡ бирергә риза, тик совхоз өсөн 600—700 килограмм икмәк бешереп тороу иҫәбе менән. Ә пекарня нормаһын үтәү өсөн Таналыҡ совхозын да тәьмин итергә тейеш. Ләкин улар пекарняны ағыулыҡ менән тәьмин итергә теләмәй. Уларға икмәкте район үҙәгенән ташыу уңайлыраҡ.

А. Мацкевич 15 июнде, йәкшәмбе көндә бик күп икмәк бешерелде, ләкин уны бер кем дә килеп алманы, тип үпкәләй. Ә 7 тонна ҡатҡан икмәк дүшәмбе көнгә ҡалды. «Кешеләр йыш ҡына икмәктең насар сифатлы булыуына ризаһыҙлыҡ белдерә,—тип дауам итә һүҙен мөдир. Бик дөрөҫ. Әҙер икмәкте икенсе тапҡыр эшкәрткәндә ниндәй сифат тураһында һүҙ булырға мөмкин. Ә районда яҡшы хеҙмәтләндерелгән ауылдар бар. Республикала Матрай совхозындағы кеүек иҫке ҡоролмалы пекарняны табыуы ҡыйын. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, Уфимскиҙа тәжрибәле мастер Н. Новикова етәкселегендә булкалар ҙа бешерелә, икмәктең төрлө сорты ла бар.

План үтәргәнешлек менән булһа ла һәр ваҡыт үтәлә. Унда үҙ хеҙмәттәренең баһаһын беләләр, яуаплылыҡ тойғоһо менән эшләйҙәр.

Икмәк комбинатында ла ошондай берҙәм, тәжрибәле коллектив тупланһа, яҡшы булыр ине. Коллективта яҡшы эшселәр, йәш һәм эшһөйәр ҡыҙҙар бар ине. Ләкин улар торлаҡ мәсьәләһен хәл итә алмайынса ауылдарына ҡайтып киткәндәр. Бөгөнгө көндә ҡалған эшселәрҙең бер өлөшө ҡайҙа тура килде шунда йәшәй. Улар бында күпме оҙаҡ эшләр икән? Ә ҡалған эшселәрҙән күпте талап итеп булмай. Мөдир ҡарап өлгөрмәй—ҡамыр әсеп бөтә. Башҡа мәшәҡәттәр ҙә етерлек. Иң мөһиме, быларҙың барыһы һәр кемде борсомай. Сүпрә юҡ икән—ял итергә була. Бер кешегә тәүлек әйләнәһенә дежурҙа булыу мөмкин түгел.

Пекарня эшенә контроль урынлаштырғандар, райпо работниктарынан махсус комиссия төҙөгәндәр. Ләкин был комиссияның ысын эше күренмәй. «Икмәк, комбинатында махсус проходной булырға тейеш. Ғәмәлдә ул бер кемде лә борсомай», — тип һөйләй Мацкевич. Һөҙөмтәлә икмәк заводына кем теләй шул инеп китә ала.

Икмәк комбинатында арыу техника. Ул боҙола, запас частар юҡ, белеп етмәй, механиктар юҡ.

Айырым кешеләрҙең икмәкте малға ашатыу өсөн һатып алыуҙарын билдәләп үтмәй мөмкин түгел. Былтырғы менән сағыштырғанда халыҡ икмәкте 1,5 тапҡырға күберәк ҡуллана! Кешеләр һаны шулай артҡанмы? Бигерәк тә 1-се һанлы магазинда икмәк һатыуҙы насар ойошторалар. Ә бит «Эшләмәй алынған доходҡа ҡаршы көрәште көсәйтеү тураһында»ғы законға ярашлы рәүештә 1 июлдән икмәкте урынһыҙ файҙаланыусыларға 50 һумдан 100 һумға тиклем штраф һалына. Был сараны тормошҡа ашырырға ваҡыт. Юғиһә, проблеманы хәл итеп булмаясаҡ. Ошоға бәйле рәүештә ауыл халҡын ҡатнаш аҙыҡ менән тәьмин итергә кәрәк. Бер һүҙ менән әйткәндә, проблемалар бик күп. Ә уларҙы кем хәл итергә тейеш һуң?

Р. СОЛТАНГИЛДИНА.

Ваҡыт талап итә

ПРОБЛЕМА ХӘЛ ИТЕЛМӘЙ

1986 йылдың 24 июнендә «Хеҙмәт байрағы» район газетаһы биттәрендә ДОСААФ райкомы председателенең Әбүбәкир, Иҫәнгилде, Байғусҡар ауылдарында мотоциклистар һәм **автопәүәҙ кәрәҙәр курстары асыу тураһында газета уҡыусыларҙың һорауҙарына яуабы баҫылғайны. Баш**ҡа күп кенә газета уҡыусылар һәм ауыл хәбәрселәре лә был теләккә ҡушыла. Ләкин курстарҙы асыу тураһындағы мәсьәләнең былай ҡуйылыуы һәм А. Н. Валявиндың яуабы транспорт-средстволары хужаларын ҡәнәғәтләндерә алмай.

Әлбиттә, шоферҙар әҙерләүгә талап бөгөн юғары. Хужалыҡтарҙың бөтә үҙәк усадьбаларында ла тиерлек уҡыу кластары кәрәк. Юғиһә курстарҙа уҡытыу проблемаһын хәл итеү мөмкин булмаясаҡ. Был эште ойоштороусы булып беренсе сиратта ДОСААФ райкомы сығыш яһарға тейеш. Ә уның председателенең яуабында үҙ-үҙеңде тынысландырыу ғына һиҙелә.

Билдәле булыуынса, ДОСААФ-тың район ойошмаһына йыл һайын мотоциклистар әҙерләү буйынса задание бирелә. Уны ДОСААФ райкомы тәүге ойошмаларҙа әҙерләргә тейеш. 1985 йылда 90 кеше уҡытылырға тейеш ине, быйыл да шул хәтлем. Ләкин әлегә уҡыуҙы ойоштороуҙа алға китеш һиҙелмәй.

Бынан тыш, беҙҙең Башҡортостан Урал аръяғы зонаһында «В», шулай уҡ «С», «Д» категориялы шоферҙарҙы элек ДОСААФ-тың Сибай автомәктәбе әҙерләй ине. Ләкин быйыл бер группа ла уҡытылманы. Ирекһеҙҙән шундай һорау килеп тыуа: «Эш нимәлә һуң? Был хәлде нисек көтөп тиҙләтергә һәм эште яҡшыртырға?».

Мотоциклистар әҙерләүҙә күсмә кластар ойоштороу уңайлы. Тәүҙә 3—4 класс етә. Бынан тыш бөгөнгө көндә ДОСААФ район комитетында стационар класс бар. ДОСААФ район комитетының уҡыу-материаль базаһында мотоциклдар етерлек кимәлдә двигателдәрҙең төрлө резервтары бар. Улардан күсмә кластар ойоштороу бик үҫ ҡатмарлы эш түгел. Ошондай класс булдырып һәм тейешенсә төркәп, районның теләһә ҡайһы ауылында мотоциклистарҙы уҡытырға мөмкин. Бының өсөн теләк һәм инициатива ғына кәрәк.

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа түләүле - курстар ойоштороу менән хужалыҡ етәкселәре, ауыл Советтары башҡарма комитеттары һәм район эске эштәр бүлеге һис һүҙһеҙ ҡыҙыҡһынырға тейеш, әле ә уларҙың практик ярҙамы күренмәй. Тик бына шул сәбәпле генә бөтә категориялы шоферҙарҙы уҡытыу киҫкен проблема булып әүерелгән.

Ф. БАЙҒАБУЛОВ,
ауыл хәбәрсеһе.

Редактор вазифаһын башҡарыусы
А. Н. ГОЛУБЦОВ.

«Днепр» мотоциклының техник паспорты, комиссион магазины тарафынан Сырлыбаев исеменә бирелгән справка юғалды. Уларҙы табыусы Аҡъяр ауылында йәшәүсе Хәйбуллин Рафаилға хәбәр итһен.

БЕЛДЕРЕҮ

Ала-ҡыҙыл төҫтәге үгеҙ һәм тонок һары төҫтәге быҙау юғалды. Билдәләре: һул ҡолаҡтарының осо тура, уңы ҡырын ҡырҡылған. Белеп күреүселәрҙән Татыр-Үҙәк ауылы, Еңеү урамы, 6-сы йорт, 4-се квартирала йәшәүсе Р. А. Никулинаға хәбәр итеү һорала.

Йәнтеш һигеҙ йыллыҡ мәктәбе коллективы уҡытыусы - пенсионер Ф. М. Зәйнәғәбдиновтың ҡатыны **ЗӘЙНӘҒӘБДИНОВА Гөлсирә Илмат ҡыҙының** ҡапыл үлеп ҡалыуы сәбәпле, уның һәм ғаиләһенең ауыр ҡайғыһын уртаҡлаша.

Беҙҙең адрес: АҠЪЯР АУЫЛЫ, СИҘӘМ ПРОСПЕКТЫ, 37.

Телефондар: редактор—2-11-95, редактор урынбаҫары, яуаплы секретарь—2-15-95, партбүлек—2-13-97, ауыл хужалығы бүлегә һәм радиохәбәрсе—2-14-95, хаттар бүлеге—2-13-95, фотохәбәрсе—2-14-98, типография директоры—2-15-62, цех — 2-14-87.

Орган Хайбуллинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов БАССР.

Газета аҙнаһына өс тапҡыр: шишәмбе, кесаҙна, шәмбе көндәрендә башҡорт һәм рус телдәрендә сыға.

Башҡорт АССР-ы Нәшриәт, полиграфия һәм китап сауҙаһы эштәре буйынса дәүләт комитетының Хәйбулла район типографияһы. Заказ № 698. Тираж 2559.